

ζους χρόνους τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Ἀναγεννήσεως. Ὁ θερισμός, ὡς βλέπει τις, εἶνε πολὺς, καὶ οἱ ἐργάται δὲ ἀμπύλλοι καὶ ἄκρωσ φιλόπονοι. Εὐτυχῶς οἱ καρποὶ εἶνε κοινοὶ καὶ δι' ἡμᾶς, γλυκύτεροι πάντως ἐφόσον καὶ ἡμεῖς μετὰ τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων γεωπόνων συγκοπιάζομεν, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἡδονικοί, καθόσον ἀνεπιφθόνως ἢ ἀπόλαυσις αὐτῶν παρέχεται εἰς πάντα τὸν ὀρέγοντα πρὸς αὐτοὺς τὴν χεῖρα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

ΦΙΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου!

Μεγάλη φαντασία εἶνε μεγάλη παρηγορήτρα. Ὅσο ζωηρότερα φαντάζεσαι τόσο δυσκολότερ' ἀπελπίζεσαι. Καὶ μὲν πολλὰς φορές ἡ φαντασία μᾶς ἐξογκώνει τὰ τιποτένια καὶ μᾶς κάνει ν' ἀνησυχούμε καὶ ἀπὸ τὸν ἴσκιό μας· ἀλλὰ καὶ πόσες φορές μᾶς ἀρπάζει ἀπὸ τὰ νύχια τῆς δυστυχίας, μᾶς βάζει μέσα στὸ καρᾶβι τῆς, ποῦ πλέει μονάχο του, χωρὶς ἀνθρώπου δύναμι καὶ τέχνη, σὺν τῷ καρᾶβι τῶν Φαιάκων καὶ μᾶς ταξιδεύει, καὶ μᾶς πάει ἐδῶ κ' ἐκεῖ, σὲ θάλασσες καὶ σὲ στεριὰς δικῆς τῆς· καὶ μᾶς διασκεδάζει, καὶ μᾶς κάνει νὰ λησμονοῦμε καὶ μᾶς ἀνάφτει μέσα μας τὴν ἀγάπῃ τῆς ζωῆς! Δὲ σοῦ φαίνεται πῶς αὐτοὶ ποῦ αὐτοκτονοῦν, πρὶν χάσουν τὴν ἀγάπῃ τῆς ζωῆς, ἔχασαν τὴ δύναμι τῆς φαντασίας; Ὁ νοῦς των καρφώνεται στὸν πόνο· γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὸ μαρτύριο, βυθίζονται στὸ θάνατο. Ἐνῶ ἂν εἶχε φτερὰ ὁ νοῦς των, θὰ κατόρθωναν μ' αὐτὰ νὰ πετάξουν σὲ χίλιους ἄλλους κόσμους, κ' ἦταν ἀδύνατον σὲ κανέν' ἀπὸ αὐτοὺς, νὰ μὴν ἀγνάντευαν ἐπὶ τέλους τὸ φῶς τὸ γνώριμο τῆς παρηγορίας. Μὴ μὲ εἶπῃς παραέξενο· καλὰ καλὰ δὲν ξέρω ποῦ ἀρχίζουν καὶ ποῦ τελειώνουν τὰ σύνορα τῆς ἀληθείας καὶ τῆς παραξενιάς· τὰ βρίσκω πολὺ ἀνακατωμένα.

Ἡ φτωχὴ αὐτὴ ἀδεσφοῦλα τοῦ Βερτέρου ποῦ ἔκαμε νὰ κλάψουν τόσα μάτια καὶ σήκωσε στὸ πόδι χώρα ὀλόκληρη μπορεῖ νὰ ἦταν δεμένη μὲ τὸν ἔρωτά τῆς σὲ τρόπον ἀπίστευτο· ἀφοῦ δὲν ἐδυσκολεῖσθῃκε γι αὐτὸν νὰ πηδήσῃ ἀπὸ τέτοια ὕψη σὲ τέτοια βᾶθῃ... Μὲ τὸν ἔρωτά τῆς, ναί· ἀλλὰ μὲ τὸν ἔρωτά ὅμως, μὲ τὸν τιτάνειον ἔρωτά τοῦ Σὺμπαντος, ποῦ μᾶς βγάνει ἀπὸ τοὺς στενοὺς μας λογισμοὺς καὶ μᾶς ἀνταμώνει καὶ μᾶς κάνει ἕνα μὲ τὸν κόσμον καὶ μὲ τὸν ἥλιο του καὶ μὲ τὴν ἀρμονία του, στενὴ γνώριμα δὲν εἶχε. Γιατί, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ εἶσαι στὴν Ἀροπόλι μιὰ τέτοια τῆς Ἀνοίξεως ἡμέρα, σὺν αὐτῆς ποῦ ξέρεις, μὲ τέτοιο φῶς, κάτου ἀπὸ τέτοιον οὐρανό, μπροστὰ σὲ τέτοιον ὀρίζοντα, ἀγνάντια καὶ ἀπὸ τέτοια γῆ, καὶ νὰ ἐμπνευσθῆς αἰσθήματα θανάτου· καὶ νὰ μὴν αἰσθανθῆς ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ ὀρειότατα καὶ καθαρότατα τριγύρω σου μιὰν εὐτυχία μέσα σου, ἀρκετὴ νὰ σὲ κάμῃ νὰ λαχταρίσῃς, ὄχι μία· καὶ ἄλλες δέκα ζωές, ἂν ἦταν δυνατόν, νὰ κλείσῃς μέσα σου; Ὅμως δὲν πρέπει κανεὶς γιὰ τίποτε νὰ παραξενεύεται.

Μάλιστα μερικοὶ, ἀπὸ τὴ συγκίνησι ποῦ ἔδειξε τὸ πλῆθος γιὰ τὴ γνωστὴ σου αὐτοκτονία τὴ διπλῇ, ἔκαμαν μιὰν ἀνακάλυψιν· εἶδαν καὶ πίστεψαν πῶς δὲν πέθανεν ἀκόμα τὸ αἶσθημα. Τὸ καῦμένο τὸ αἶσθημα! Δὲ μπορῶ νὰ τὸ φαντασθῶ πῶς γεννήθῃκε ὕστερότερό· ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, οὔτε πῶς θὰ πεθάνῃ προτίτερό· ἀπ' αὐτόν. Τὸ καῦμένο τὸ αἶσθημα! Κ' ἐγὼ νὰ τὸ νομίζω πῶς εἶνε σὺν ὁ ἀέρας ποῦ γεμίζει τὸν κόσμον καὶ ζῆ τὸν ἄνθρωπον· ἀέρας ποῦ, κατὰ

τὰς περιστάσεις καὶ κατὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλοτε φέρνει δύναμι καὶ ὑγεία, καὶ ἄλλοτε γεννάει ἀρρώστιες καὶ κακομοιρίας. Λιγότερε τάχα τὸ αἶσθημα; Εἶνε καὶ αὐτὸ σὺν τὴν αἰώνιαν ἱστορίαν τοῦ παλαιοῦ καιροῦ ποῦ φαίνεται ὅλο καὶ καλλίτερος ἀπὸ τὸν τωρινό, καὶ μάλιστα ἔς τοὺς γεροντότερους. Τὰ περασμένα ὁ Νέστωρ ἐγκωμιάζε ἔς τοὺς ἡώας τῆς Τρωάδος· κ' εὗρισκε τοὺς Ἀχιλλεῖς καὶ τοὺς Αἰάντας σὺν ξεπεσμένους κάπως μπροστὰ εἰς τοὺς γίγαντας τοῦ παλαιοῦ καιροῦ. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Νέστορος τὸ ἴδιο αὐτὸ τραγοῦδι τραγουδοῦν, γιὰ κάθε περιστάσει, σοφοὶ καὶ ἄσοφοι.

Ο ΦΙΛΟΣ ΣΟΥ.

Ἡ ΖΩΗ ΕΝ ἘΠΑΡΧΙΑΙ

Ἡ ΚΑΠΝΟΦΥΤΕΙΑ

Μὲ τὸν Μάρτιον ἀρχίζει καὶ ἡ καπνοφυτεία εἰς τὰς ἐπαρχίας. Ὁ καπνὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔχει εἰσαχθῆ πρὸ ὀλίγων μόλις δεκάδων ἐτῶν, ἔκτοτε ἀνεπτύχθη μεγάλως, καὶ σήμερον εὐρίσκεται σχεδὸν ἐν παρακμῇ. Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, μικρὸν τι τῆς Πελοποννήσου, καὶ σχεδὸν ὀλόκληρος ἡ Θεσσαλία, μὲ τὰ πρῶτα μειδιήματα τῆς ἀνοίξεως καλύπτονται ὑπὸ τοῦ πρασίνου αὐτοῦ φυταρίου, τοῦ προωρισμένου κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ φθινοπώρου νὰ προσλάβῃ ἐξῆχος ὠραῖον χρῶμα, καὶ νὰ μεθύσῃ τόσους ἐγκεφάλους, καὶ τόσα εὐάρεστα ὄνειρα νὰ ἐπιφέρῃ. Πρὸ ὀλίγων χρόνων ἀκόμη ἡ καπνοφυτεία εἰς τὰς περισσοτέρας ἐπαρχίας τοῦ κράτους ἦτο τὸ μόνον προῖον ἐξ οὗ μυθικὰς προσόδους προσπορίζοντο κυβερνήσις καὶ ἰδιῶται. Ἀτυχεῖς ὅμως περιστάσεις καὶ πλεῖστα ἄλλα αἷτια, ἢ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐκμύζησις τῶν εὐφύρων γαιῶν ὑπὸ τοῦ ἀχορτάστου αὐτοῦ, καὶ ἡ ἐπαχθὴς προπάντων φορολογία ἐπέφερον τὴν βαθμιαίαν ἐλάττωσιν τῆς παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ, ὥστε σήμερον εἰς τὰς ἐπαρχίας ἐκεῖνας, εἰς ἃς ἀπησχόλει ὀλοκλήρους χιλιάδας ἀγροτῶν ἢ καλλιέργειά του, μόλις σήμερον ὀλίγοι ἐπιδίδονται εἰς τὴν καπνοφυτεϊάν. Ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοχόρτου, ἢ ἐπίπονος καὶ μακροτάτη, ἢ καταβάλλουσα καὶ ἐκνευρίζουσα τόσους ἀτυχεῖς ἀνθρώπους, ἢ πρόωγος μαραίνουσα τόσας ροδόχρους παρειάς, καὶ δηλητηριάζουσα λεληθότως τόσας ἀτυχεῖς υπάρξεις εἰς τὰ βᾶθῃ τῶν χωριῶν καὶ τῶν πόλεων, ἐνέχει τόσον ἐκτενῆ καὶ θλιβεράν συγχρόνως ἱστορίαν, ἣν δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ ὁ ἀνθρωπολόγος περιπατητῆς τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ὁ τόσον ἀφελῶς ἐκμυζῶν, καὶ ἀπορρίπτων εἰς τὴν αἰωνιότητα πακέτον μυρωδικῶν σιγαρέτων, ἐν διαστήματι ὀλίγων ὠρῶν. Ὀλόκληροί αἱ σελίδες τοῦ σημερινοῦ φύλλου τῆς Ἑστίας δὲν θὰ ἔφθανον διὰ ν' ἀφηγηθῆ κανεὶς ἐν λεπτομερεῖᾳ τὴν ἱστορίαν ἐνδὲς σιγάρου.

Ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοχόρτου ἀρχίζει κυρίως ἀπὸ τὸ φθινόπωρον· μόλις αἱ πρῶται βροχαὶ ποτίσουν τὴν διψῶσαν καὶ ξηρὰν γῆν, ἀρχεται ἡ ἔργωσις τοῦ φυταρίου, ὅπου εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ χειμῶνος θὰ σπαρῶσιν οἱ μικροσκοπικοὶ ἐκεῖνοι πυρῆνες, ἐξ ὧν θὰ ἀνατεῖλωσι τὴν ἀνοιξὴν ἄπειρα μικρὰ φυτάρια. Εἰς τοῦτο ὅμως πρέπει νὰ ὑποδομηθῇ ὁ καιρὸς, διότι ἀρκεῖ μία πλήμμυρα νὰ παρασύρῃ ὀλόκληρον τὸν σπόρον, ἢ μία παρατεταμένη ξηρασία νὰ τὸν ἀφανίσῃ ὑπὸ τὸ βάθος τῆς γῆς. Ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει οἱ χωρικοὶ καταφεύγουσιν εἰς τὸ κλώσιμον, τουτέστιν εἰς τὴν τεχνικὴν τοῦ σπόρου ἐκβλάστησιν. Συμφύρουσιν τὸν